

Det fordonshistoriska kulturarvet

Förord

Det fordonshistoriska kulturarvet är en levande del av vårt gemensamma arv. Med dokumentet "Det fordonshistoriska kulturarvet" vill vi förtydliga Motorhistoriska Riksförbundets position.

Kulturarvets artefakter och minnen bär på berättelser som format vår samhällsutveckling. Vi betonar vikten av att inkludera både professionella bedömningar och enskildas upplevelser för att skapa en mer heltäckande och dynamisk bild av kulturarvet. Värdet avgörs inte enbart av ålder, design eller teknik, utan även av sociala och ekonomiska faktorer. Arvet ska vara tillgängligt och angeläget för alla, vilket kräver dialog och samverkan mellan olika aktörer.

Genom att se kulturarvet som något levande och föränderligt, där människors intresse, erfarenheter och kunskaper får större utrymme, kan vi utveckla och förvalta vårt gemensamma fordonshistoriska kulturarv.

2025-11-10

Hans Andersson

Förbundsordförande

Karl Ask

Verksamhetschef

Malin Erfeldt

Sakkunnig kulturarv

Jan Tägt

Sakkunnig fordon och regelverk

Innehåll

Det fordonshistoriska kulturarvet.....	1
Förord	2
1. MHRFs uppdrag	4
2. MHRFs bevarandestrategi.....	4
3. MHRFs strategi för mångfald	4
4. Det fordonshistoriska kulturarvet	5
5. Samverkan	5
6. Urvalet.....	5
7. Definition – fordon av kulturhistoriskt intresse.....	6
8. Fordonsdokumentation	6
9. Länklista	7

1. MHRFs uppdrag

MHRF företräder medlemmarna, de fordonshistoriska föreningarna som i sin tur engagerar hundratusen enskilda fordonsägare, i sammanhang där enskilda har sämre förutsättningar att göra sig hörda. MHRF agerar även tillsammans med andra när det ger bättre möjlighet att nå fram med budskapet. MHRF agerar på alla nivåer, i Sverige och internationellt.

2. MHRFs bevarandestrategi

MHRF:s bevarandestrategi utgår från att det fordonshistoriska kulturarvet samlat bara kan bevaras genom civilsamhällets försorg, genom att användas i kulturmiljön och utvecklas i samklang med denna.

Ur bevarandeperspektivet är det helt avgörande att tillämpa ett användarperspektiv. Om de historiska fordonen inte kan användas kommer de sluta att fungera och förutsättningen att utveckla kulturarvet begränsas.

De historiska fordonen minner om industrisamhällets största tekniska system och utgör ett, inte musealt, kulturarv som kan användas i kulturmiljön. De värden som tillskrivs det fordonshistoriska kulturarvet behöver utvecklas i samklang med kulturarvet och kulturmiljön i övrigt i samhället. Vår strategi är därför att vara en partner som genom exempel och punktinsatser stödjer och utvecklar rörelsen och dess egen historieskrivning.

3. MHRFs strategi för mångfald

Den fordonshistoriska rörelsen, genom det sammanhang som skapas av MHRF och dess medlemmar, våra systerförbund och dess medlemmar och världsfederationen FIVA, utgör ett "Heritage Community" i Farokonventionens anda.

Samverkan mellan civilsamhällets organisationer och kulturarvsexperter, nationellt och internationellt, bör utformas som ett partnerskap. Endast på det sättet kan motorismens omfattande kulturarv fortlöpande värderas och bevaras, dessutom på ett sätt som inte blir orimligt betungande för den offentligt finansierade kulturarvssektorn.

4. Det fordonshistoriska kulturarvet

Det fordonshistoriska kulturarvet inbegriper materiella föremål och immateriella uttryck.

Värderingen kan inte göras en gång för alla, utan kommer att skifta över tid. Syfte, kunskaper, upplevelser och relationer styr. Ett fordon, dokument eller företeelse som idag kan förefalla ointressant kan i framtiden vara intressant. De objekt och företeelser som ingår i det fordonshistoriska kulturarvet ska enkelt uttryckt inte ställas mot varandra.

Värderingen bygger på:

- det fordonshistoriska kulturarvet som bärare av det kulturella och etnografiska utbytet mellan folk
- fordonens funktion som gårdagens bruksföremål och morgondagens kulturarv
- fordonens bidrag till samhällets och mänsklighetens utveckling
- med den enskilda individens perspektiv i centrum

En enkel och transparent tillämpning inom det fordonshistoriska området krävs för att undvika återkommande ifrågasättanden och formella omprövningar. Det är en förutsättning för det fordonshistoriska kulturarvet fortsatt ska vara demokratiskt och tillgängligt.

5. Samverkan

Myndigheters, företags och civilsamhällets agerande avgör om kulturarvet skyddas, bevaras, används och utvecklas eller i stället förvanskas, bortskaffas och destrueras eller. Detta senare kan ske såväl avsiktligt som oavsiktligt och även medföra negativa ekonomiska konsekvenser för den enskilde.

6. Urvalet

Ur bevarandesynpunkt skiljer sig fordon från till exempel byggnader på så sätt att det stora flertalet fordon har bortskaffats och återvunnits 20 år efter de tagits i bruk. Idag återstår få av de fordon som tillverkades för 30 år sedan och allt färre ju äldre de är.

Att vissa fordon tillverkats i få exemplar förtar inte värdet av de fordon som har massproducerats. Att ett fordon har varit med om särskilda händelser förtar inte värdet av de fordon som varit med om likartade händelser.

Det innebär att någon särskild reglering av, eller ett system för, att välja vilka fordon som ska anses inneha ett kulturhistoriskt intresse inte är nödvändig.

Avgörande är inte:

- om ett fordon är komplett eller i delar
- om fordonet original är orört eller ändrat där många originaldelar är utbytta
- om avsikten är att bevara ett fordon i befintligt skick, konservera, restaurera, renovera eller återställa fordonet till ursprungligt eller dess senaste utförande eller ett annat utförande
- om syftet är att fordonet ska användas eller utgöra ett statistiskt museiföremål

7. Definition – fordon av kulturhistoriskt intresse

Varje fordon, komplett eller i delar, fungerande eller inte som är 30 år eller äldre samt delar till sådana fordon ska anses vara av kulturhistoriskt intresse.

Fordon av kulturhistoriskt intresse kan även vara ett yngre fordon som varit en del av ett särskilt intressant sammanhang.

8. Fordonsdokumentation

Till fordonen hör en mängd dokumentation. Det kan vara tillverkarens uppgifter, registreringshandling, besiktningsprotokoll, försäkringsbrev, kvitton, foton m.m. Precis som med fordonen så kommer merparten av dessa handlingar att destrueras under fordonets livstid eller kort därefter. De dokument som finns kvar utgör en ytterst liten del av alla som funnits och har därför ett särskilt värde då de vidimerar fordonets unika historia.

Samlingar hos företag, föreningar och enskilda utgör den största källan för bevarande av det fordonshistoriska kulturarvet. Dessa utgörs exempelvis av ljud- och bildupptagningar och marknadsföringsmaterial utgör en del av särskilt värde för det immateriella kulturarvet på det fordons- och teknikhistoriska området.

Tillsammans med myndigheternas historiska fordonsregister utgör det ovan nämnda en särskild kulturskatt som är värd att bevara och skydda mot ingripanden. Ett bevarande sker bland annat genom MHRF:s Svenskt motorhistoriskt arkiv och Svenska bilsportförbundets Bilsportarvet.

9. Länklista

Fédération Internationale des vehiculés anciens / Charter of Turin
<https://www.fiva.org/en/commissions/culture-youth-commission/culture-commission/charter-of-turin>

UNESCO, konvention om tryggnad av immateriella kulturarvet
www.unesco.se/kultur/unescos-konvention-om-det-immateriella-kulturarvet/

UNESCO and FIVA, a cultural partnership
<https://fiva.org/en/unesco-and-fiva/>

Farokonventionen / Europarådet
www.coe.int/web/culture-and-heritage/faro-convention

Faraokonventionen / Riksantikvarieämbetet
<https://www.raa.se/samhallsutveckling/internationellt-arbete-och-eu-samarbete/europaradet/farokonventionen/>

Riksantikvarieämbetets rapport 2018
<https://www.raa.se/2018/12/85337/>

Svenskt motorhistoriskt arkiv
<https://mhrf.se/kulturarvet/svenskt-motorhistoriskt-arkiv/>

Bilsportarvet
<https://bilsportarvet.se/>

FIVA – TICCIH Memorandum of understanding
<https://www.fiva.org/storage/News/Memorandum-of-understanding-between-FIVA-and-TICCIH-final-version.pdf?v20240611103924>